

„Narodne pesmi“ za šolsko mladino, izbral in uredil Janko Žirovnik. I. zvezek. V Ljubljani 1907. Lastnik in založnik „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta“ v Ljubljani. Cena 20 h.

Upodabljavača umetnost

Pri ljubljanskem knjigarju L. Schwentnerju so bili nedavno razstavljeni majolični izdelki, ki jih je proizvedel slikar g. Peter Žmitek v glinarni Rudolfa Schnabla v Kamniku — največ sam, nekaj pa s pomočjo Rudolfa Schnabla ml. S strokovnega stališča motreni, obsegajo razstavljeni proizvodi pet skupin. V prvo skupino spadajo tisti izdelki, ki so delani v prvotnem slogu z najnaivnejšimi oblikami; umetnik se žal ni potrudil, da bi se uporabljeni motivi prilegali modernemu slovanskemu okusu. Najjasneje priča o tem troje velikih krožnikov, na katerih so narodni motivi sestavljeni v svoji praobliki. Ko bi bili motivi primerno v slovanskem zmyslu umodernjeni, bi se prav dobro podajali na teh majoličnih izdelkih. Motiv prepirljive ženske, motiv zmage Lambergarja nad Pegamom (ne boja med njima, kakor radi pišejo) sta posneta s končnic naših panjev in jako primitivno uporabljena. Pirhi, osrednji okrask na enem krožniku, so natančne kopije naših pirhov. To še odobravamo, da pa je umetnik uporabil za obrobno dekoracijo tiste lončene piščalke, tega mu ne moremo izpregledati; kajti lončene piščalke so same na sebi tipična tržna roba kranjska, ki ni pripravna za dekoracije ploskev v obliki in barvi, kakršni je izbral slikar Žmitek. — Druga skupina: plošče s pokrajinskimi motivi z Gorenjskega — spominja po uporabljeni tehniki nemalo na holandsko maniro. Izbrani motivi so sicer domači, posnemajoča tehnika pa jim je zabrisala vse znake domačega sloga. — Tretja skupina predočuje stilizirane domače pokrajinske slike, potem friz, predstavljajoč „ženske na polju“, ki je po svoji koncepciji docela neestetičen, in taso, predstavljajočo duhove, ki se klanjajo Svetovidu. Žal, da so tudi ta dela izvedena na način, da ne ustrezajo niti modernemu okusu niti slovanskemu slogu, in bi bila največ v povečani obliki primerna za umetne postekljenine. Zato in nič manj zaradi kaj trdih obrisov na uporabljenih motivih ter zbok neskladno sestavljenih barv štejem to skupino za najslabšo. — Slike četrte skupine: Bled, Mali grad nad Kamnikom itd. niso niti čisto stilizirane niti čisti naravni posnetki, torej zmes, ki sodi med diletantska dela. — V peto skupino spadata portret Gregorčičev in Prešernov. Pri obeh je grajati nelepe obrobne risbe. Gregorčičev portret je zgolj reprodukcija neke fotografije, na kateri je slovenski motiv edinole pesnik sam. Ta risba z barvilnikom nima nič podobnosti z našo domačo majolično tehniko, je pa sicer prav dobra, ker je portret zgolj fotografska kopija in torej brez stiliziranja, ki dela Žmitku tako rado preglavico. Drugačna sodba gre Prešernovemu portretu. To sliko bi hvalili, ko bi ne imela stiliziranega ozadja in bi je ne kazilo barvanje, zlasti cinobrasti toni, ki so značilni pri polti nekega ameriškega plemena. — Naj ob tej priliki omenimo, da je naš slikar g. Maksimilijan Gaspari že često prav okusno moderniziral slovanske motive. Gospod Žmitek bi se torej okoristil, ako bi se ravnal pri svojem stremljenju po g. Gaspariju. —

Akademični kipar g. Al. Repič je izklesal kip pok. min. svetnika A. Rossipala iz marmorja in ga tudi razstavil pri Schwentnerju. Gosp. Repič je vлил v to najnovjše svoje delo vse duševno čutje, vdahnil ob srečnem umetniškem razpoloženju v trdo snov samo živo življenje. Portretna podobnost, ki jo kažejo razna dela Repičeva, je prav posebno izražena v tem kipu; imeli smo namreč priliko, videti tudi fotografijo pokojnikovo. Dalje nam je pripomniti, da je umetnik moral po punktiranju preklesati vso grobo snov do najfinejšega niansiranja; to priča, kako fino mu govori orodje. Gospodu Repiču čestitamo najiskreneje na krasno uspelem delu. —

Pri istem knjigotržcu smo tudi videli razstavljeno iz kovine ulito plaketo, ki jo je izvršil sedaj v Parizu živeči domači umetnik g. Al. Zajc kot častno darilo naše Sokolske slovenske zveze Češki sokolski zvezi na V. vsesokolskem zletu v Pragi. Pri tej skici se je diviti vprav genijalnemu grupiranju, pogrešamo pa precej sorazmernosti v figurah in zlasti prigovarjamo, da skozi obleko ni spoznati akta — prigovor, ki se je izrekel že o mnogih delih Zajčevih. Kar se tiče alegorijske strani, bi bil moral umetnik imeti na umu, da se naša sokolska zveza klanja posestrimi češki zvezi in da bi se torej Karniolija morala bližati češkimi Sokolom in jim izročiti lipov venec. Zajčevo umevanje situacije je zategadelj popolnoma napačno. G. Zajc najbrže ni imel dovolj časa za to delo, vendar bi ne bil smel pošlati proizvoda manjše vrednosti ob redki priliki, ko bi bilo pokazati slovenski napredek s kar najdovršenejšim delom. Zato naj se šteje častno darilo naših Sokolov le za simbol bratstva, ne pa za merilo naših zmožnosti za kiparstvo. *A. H. O.*

Opomnja uredništva. Ker je naloga kritike, opozarjati umetnike na njih napake, čitatelje pa izobraževati — neutemeljeno hvalisanje škoduje obojim —, bomo v prihodnje o vseh novostih na polju upodablajočih umetnosti priobčevali zgolj objektivno pisane kritične ocene.

Razmere slovenske umetnosti in načrt za ustanovitev slovenske umetniške galerije v Ljubljani. (Spomenica, izročena po akademiknem slikarju, Rikardu Jakopiču, občinskemu svetu v Ljubljani meseca junija 1907.) —

Slavni občinski svet! Znano mi je, da je slavni občinski svet po nasvetu gospoda župana Ivana Hribarja sklenil ustanoviti umetniško galerijo. V to svrhu je dovolil po 2000 K na leto in določil, da se imajo nakupljeni umotvori — menda slovenskih umetnikov — trajno razpostaviti v prostorih ljubljanskega gradu.

Res, skrajno vsiljivo je, če se drzne slovenski umetnik vtikati v sklepe občinskega sveta, a usoda mlade slovenske umetnosti mi je na srcu in zato sem sestavil sledečo spomenico, katero si dovoljujem predložiti slavnemu občinskemu svetu v vestno razmotrivanje.

Vsako podjetje mora imeti najprvo svoj resen namen; od sredstev, ki se uporabljajo za uresničenje tega namena, pa je odvisen nadaljni uspeh. Ko se je imela leta 1866. ustanoviti v Ljubljani umetniška galerija, so se pokazale razne zapreke, ki so onemogočile izvršitev te ideje. Resnično pa tedaj ni bilo prav nikakega važnega razloga za ustanovitev umetniške galerije. Slovenski narod se je jel jedva, zavedati svojega obstanka, umetniških potreb ni še nič čutil. Pa časi se hitro izpreminjajo, in kar je bilo pred leti brezpomembno, je danes skrajna potreba. Kulturne zadeve so zdaj pri nas na dnevnem redu, v ospredje pa sili vprašanje o bodočnosti slovenske umetnosti. Kakšna usoda čaka slovensko umetnost in kakšna usoda naj bo proizvajateljem umetnosti, umetnikom? Naj se li nadalje bore in žrtvujejo za duševno blaginjo slovenskega naroda, ali naj se izgube